SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

22.9.2020

Asiaintuntijalausunto asiassa

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2020 viidenneksi lisätalousarvioksi

33.60.40. Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin (smr 3 v)

Esitän asiassa kunnioittavasti valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaostolle seuraavan.

1. Nykytila

Kiireellisin erikoislääkäritasoinen ensihoito toteutetaan lääkärihelikoptereilla FinnHEMS Oy:n hallinnassa olevista kuudesta tukikohdasta.

Varsinainen helikopterilentotoiminta on kilpailutettu ja sitä hoitavat monikansallinen/ruotsalainen Babcock Scandinavian AirAmbulance AB ja ahvenanmaalainen Skärgårdshavets Helikoptertjänst Ab (SHT) vuoden 2021 loppuun asti.

FinnHEMS Oy:n hallinto-, lento- ja tukikohtakustannukset rahoitetaan valtion talousarvion momentilta 33.60.40 (noin 29 M€/v) ja varsinaisen ensihoitopalvelun ja –välineet järjestävät ja maksavat sairaanhoitopiirit.

2. Aiemmat rahoitus- ja organisointipäätökset

Vuoden 2019 I LTA:n yhteydessä eduskunta suostui valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla valtion osakevarallisuuden luovuttamiseen FinnHEMS Oy:lle: 18 M€ kahden uuden ja kahden olemassa olevan tukikohdan rakentamiseen sekä 0,5 M€ lentotoiminnan oman tuotannon suunnitteluun. Tätä osakevarallisuutta ei ole vielä luovutettu yhtiölle.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi 10.9.2019 kokouksessaan, että FinnHEMS Oy:n osakekanta hankitaan viideltä yliopistolliselta sairaanhoitopiiriltä valtion omistukseen ja että valtionyhtiö valmistautuu toteuttamaan ensihoidon ilmailupalvelun omana tuotantona edellytyksellä, että toiminnan kustannukset katetaan kehyksiin varatulla määrärahalla.

Suomen valtio osti FinnHEMS Oy:n koko osakekannan viideltä yliopistolliselta sairaanhoitopiiriltä 11.3.2020 yhteensä viiden euron kauppahinnalla.

3. Ilmailupalvelun oman tuotannon valmistelu

Ilmailupalvelun oma tuotanto merkitsee käytännössä sitä, että lääkärihelikoptereiden lentotoimintaa ei enää kilpailutettaisi, vaan FinnHEMS Oy järjestäisi lentotoiminnan omilla tai vuokratuilla helikoptereilla nykyisten sopimusten päätyttyä vuoden 2022 alusta.

Ensihoidon ilmailupalveluiden järjestämistä on käsitelty yhteensä kuudesti talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama ensihoidon ilmailupalveluita kehittävä työryhmä selvitti vuonna 2018 ministerivaliokunnan toimeksiannosta toiminnan järjestämiseen liittyviä mahdollisuuksia. Tämän jälkeen sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö ovat käsitelleet esityksen taustalla olevia selvityksiä ja laskelmia.

FinnHEMS Oy:n aiemmat omistajat ja aiempi hallitus ovat pitäneet ilmailupalvelun järjestämistä omana tuotantona sekä toiminnallisesti että taloudellisesti tarkoituksenmukaisena. Oman lentotoiminnan järjestäminen ja kehittäminen on joustavampaa verrattuna määräaikaisiin ulkoistussopimuksiin ja valtionyhtiöllä olisi erityisiä yhteistyömahdollisuuksia esim. Rajavartiolaitoksen ja Puolustusvoimien kanssa. Nämä edut ovat riittävänä vastapainona sille, että omassa tuotannossa kokonaisvastuu toiminnasta on yhtiöllä itsellään.

FinnHEMS Oy:n uusi hallitus on selvittänyt oman tuotannon järjestämisen mahdollisuuksia ja aikatauluja. Käytännössä riskittömin vaihtoehto on, että FinnHEMS Oy ostaa huhtikuussa 2020 aloitettujen neuvottelujen pohjalta Helsinki-Vantaan, Turun ja Tampereen tukikohtien lentotoiminnasta vastaavan SHT:n koko osakekannan sen omistajalta Wiklöf Holding Ab:lta.

FinnHEMS Oy operoisi kaupan toteutuessa tytäryhtiönsä kautta kolmen eteläisen tukikohdan lentotoimintaa (ilmailuluvat, helikopterikalusto ja lentäjät) jopa jo loppuvuodesta 2020 lähtien. Kaupassa neljän Eurocopter EC135 P2+ -ambulanssivarustellun helikopterin leasingsopimukset siirtyisivät FinnHEMS Oy:lle. Kaupan täytäntöönpano edellyttää, että valvova viranomainen Traficom toteaa, että lupavaatimukset täyttyvät. FinnHEMS Oy fuusioisi todennäköisesti SHT:n myöhemmin itseensä.

Kuopion, Oulun ja Rovaniemen tukikohtien ja uusien perustettavien tukikohtien lentotoiminnot järjestettäisiin myös valtionyhtiön toimesta pääosin vuoden 2022 alusta lukien.

Neuvotellun yritysjärjestelyn lopputuloksena lääkärihelikopteritoimintaan ei tulisi mitään keskeytyksiä. Järjestelyn kokonaiskustannussäästöt ja mahdollinen vuoden 2021 syksyä koskeva ylimääräinen rahoitustarve arvioitaisiin valtiovarainministeriön kanssa myöhemmin.

4. Yritysjärjestelyn rahoitus ja aikataulu

FinnHEMS Oy ja Wiklöf Holding Ab ovat 18.9.2020 solmineet sopimuksen, jonka mukaisesti Skärgårdshavets Helikoptertjänst Ab:n koko osakekanta, liiketoiminta ja siihen liittyvät helikopterien leasing-sopimukset siirtyvät FinnHEMSin omistukseen. Kauppasummaa ei julkisteta.

Edellä on todettu FinnHEMS Oy:n vuotuinen budjettirahoitus (n. 29 M€) ja yhtiölle eduskunnan suostumuksen perusteella luovutettava osakevarallisuus (18,5 M€).

Mainittu rahoitus mahdollistaa kaupan toteuttamisen ilman lisärahoitusta, jos eduskunta hyväksyy näiden rahoituslähteiden käyttötarkoituksen muuttamisen. Sopimus on solmittu lykkäävin ehdoin eli se voi tulla voimaan melko piankin, jos eduskunta hyväksyy valtioneuvoston lisätalousarvioesityksen momentin 33.60.40 osalta.

Yrityskaupan rahoittaminen mainitulla tavalla ei uhkaa yhtiön muiden investointien toteuttamista, koska järjestelyssä saatavat säästöt, vuoden 2021 siirtymäkauden ylimääräiset kustannukset ja investointien kustannukset ja rakentamisaikataulut käsitellään vielä erikseen.

Ismo Tuominen
Hallitusneuvos